

ARVIOINTIKERTOMUS 2025

Tarkastuslautakunta 19.5.2026

SISÄLLYSLUETTELO

PUHEENJOHTAJAN KATSAUS	3
TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA JA TEHTÄVÄ	4
TARKASTUSLAUTAKUNNAN SUOSITUKSET	6
VIIME VUODEN SUOSITUSTEN TOTEUTTAMINEN	7
ARVIOINTIKERTOMUKSESSA 2024 ANNETTujen SUOSITUSTEN TOTEUTUMINEN	7
AIEMMILTÄ VUOSILTA UUDISTETTujen SUOSITUSTEN TOTEUTUMINEN	8
STRATEGIAN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI	10
VALTUUSTOON NÄHDEN SITOVAT TAVOITTEET	10
KAUPUNGINJOHTAJAN KEHITYSOHJELMA	11
YMPÄRISTÖPOLITIIKAN JA STRATEGISTEN YMPÄRISTÖTAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI	12
TALOUDELLISEN TILANTEEN ARVIOINTI	15
VAKAAN TALouden OHJELMA	15
HUOMIOITA TALOUSARVIOPROSESSISTA	19
HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMINEN	20
HYVINVOINTIKERTOMUS JA HYTE-KERROIN	20
LAPSIYSTÄVÄLLINEN KUNTA	22
AVUSTUSTEN JAKAMINEN	22
JOHTAMISEN JA HALLINNON ARVIOINTI	24
KAUPUNGIN ORGANISAATION JOHTAMINEN	24
HENKILÖSTÖASIAT	26
HALLINNON JÄRJESTÄMINEN	27
TOIMIALOJEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN	30
HALLINTO JA KONSERNI -TOIMIALA	31
ELINVOIMAN TOIMIALA	32
MUSEOT JA KULTTUURI- JA TAPAHTUMAPALVELUT	32
YMPÄRISTÖNSUOJELU, KAAVOITUS JA MAANKÄYTTÖ	33
TYÖLLISYYSPALVELUT JA ETELÄ-HÄMEEN TYÖLLISYYSALUE	34
ETELÄ-HÄMEEN YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLTO	35
TEKNINEN TOIMIALA	35
SIVISTYKSEN JA HYVINVOINNIN TOIMIALA	37
VESIHUOLTOLIIKELAITOKSEN JA STRATEGISESTI MERKITTÄVIEN KONSERNIYHTIÖIDEN ARVIOINTI	39
RIIHIMÄEN VESI	39
RIIHIMÄEN TILAT JA KEHITYS OY (RTOY)	41
RIIHIMÄEN KOTIKULMA OY	41
RIIHIMÄEN KAUKOLÄMPÖ OY	42
KONSERNIVALVONTA JA OMISTAJAOHJAUS	42

Puheenjohtajan katsaus

Hyvä lukija,

edessäsi on tämän valtuustokauden ensimmäinen arviointikertomus, joka koskee arviointivuotta 2025. Riihimäen kaupungin tarkastuslautakunnan kokoonpano vaihtui lähes kokonaan, mutta jatkuvuutta työskentelyyn saatiin kahden jo edellisessä tarkastuslautakunnassa mukana olleen jäsenen sekä tarkastuslautakunnan kokeneen sihteerin myötä.

Arvioinnin perusteella on syytä korostaa onnistumisia: hallintopalveluista päätöksenteon tuen ja henkilöstöhallinnon tiimit saivat useita mainintoja kuultavien kertoessa kaupungin sisäisestä yhteistyöstä. Yleiskaava 2050 hyväksyttiin, ja se ohjaa Riihimäen kehittämistä pitkälle tulevaisuuteen. Kaupungin maille perustettiin kaksi uutta luonnonsuojelualuetta. Lisäksi huomionarvoista on, että toimintaa kehitetään näkyvin tuloksin muun muassa varhaiskasvatuksessa, kaupunkiympäristön viihtyisyydessä ja esteettömyydessä, museotoiminnassa ja elinvoimaisuuden edistämisessä.

Tarkastuslautakunta haluaa nostaa arvioinnin tuloksista esiin erityisesti johtamisen ja hallinnollisten tukipalveluiden järjestämisen kehittämistarpeet. Nämä teemat eivät olleet tarkastuslautakunnalla erityisessä tarkastelussa, mutta teemoihin liittyvät kehittämistarpeet nousivat arviointityössä toistuvasti esille.

Tiivistetysti voisi todeta, että samalla kun kaupunkia kehitetään ylimmästä johdosta alkaen elinvoimaisena ja houkuttelevana asuinkaupunkina ja yritysten sijoittautumispaikka, on välttämätöntä pitää yhtä kirkkaana myös näkemys ja tavoite Riihimäen kaupungin tehokkaasta ja toimivasta organisaatiosta, hallintorakenteesta ja tehtävänjaosta.

Arviointisuunnitelmassaan tarkastuslautakunta asetti arviointivuoden 2025 painopisteiksi Kestävän kasvun yhteisön strategiseen teemaan liittyvien osa-alueiden arvioinnin. Tarkastuslautakunta jatkaa myös viime vuoden kertomuksessa aloitettua aiempien suositusten toteutumisen tarkastelua.

Tarkastuslautakunta on kuullut arviointikertomuksen pohjaksi useita viranhaltijoita ja työntekijöitä sekä strategisesti merkittävien konserniyhtiöiden johtoa, esittänyt ja saanut vastauksia kirjallisesti, ja tutustunut lukuisiin toimielinten pöytäkirjoihin ja erilaisiin raportteihin, joita on laadittu kaupungin toiminnasta.

Tarkastuslautakunta kiittää lämpimästi kaikkia arviointityöhön aikaansa ja tietoaan antaneita.

Salka Orivuori, tarkastuslautakunnan puheenjohtaja

Tarkastuslautakunnan toiminta ja tehtävä

Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

- 1) valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat
- 2) arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla
- 3) arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää
- 4) huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta
- 5) valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi
- 6) valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

Tarkastuslautakunta laatii valtuustokausittain arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset.

Kun arviointikertomus valmistuu, se toimitetaan käsiteltäväksi kaupunginvaltuustolle. Riihimäellä arviointikertomus käsitellään kesän alussa tilinpäätöksen yhteydessä. Valtuuston jälkeen kertomus etenee kaupunginhallitukseen, joka pyytää lautakuntia antamaan vastauksensa erityisesti tarkastuslautakunnan tekemiin nostoihin ja suosituksiin syyskuun loppuun mennessä.

Tarkastuslautakunta on laatinut valtuustokauden kattavan arviointisuunnitelman, joka ohjaa tarkastuslautakunnan työskentelyä. Arviointivuosi alkaa elokuussa ja päättyy arviointikertomuksen tekemiseen keväällä. Tarkastuslautakunta on tehnyt arviointityötä syys- ja kevätkaudelle laaditun työsuunnitelman mukaisesti. Arviointikokoukset ovat keskittyneet viranhaltijoiden ja työntekijöiden kuulemisiin ja kirjallisen materiaalin läpikäyntiin. Kokouksissa on arvioitu kaikkia kaupungin toimialueita ja vesihuoltoliikelaistosta sekä konserniyhtiöistä Riihimäen Kotikulma Oy:tä, Riihimäen Tilat ja Kehitys Oy:tä ja Riihimäen Kaukolämpö Oy:tä.

Takarivissä vasemmalta oikealle: Janne Tikka, Mika Koivuniemi, Matti Silvonon, Timo Rintakoski. Eturivissä vasemmalta oikealle: Kristina Ruuskanen, Taina Ojapalo, Salka Orivuori, Sanna Sauramäki ja Raisa Laurila-Hakulinen. Kuvan otti tarkastuslautakunnan sihteeri Piritta Vesaniemi.

Tarkastuslautakunnan suositukset

Tarkastuslautakunta antaa kuusi suositusta vuoden 2025 arvioinnin perusteella.

1. Tarkastuslautakunta suosittelee, että kaupungin johto määrittelee, millainen hallintomalli kaupungissa on. Kaupunkia on johdettava yhtenä kokonaisuutena. Johtamisessa ja organisaation kehittämisessä tulee ehkäistä toimialojen välistä siiloutumista, varmistaa tasapuoliset tukipalvelut ja vahvistaa poikkihallinnollista yhteistyötä. Hallinnon kehittämisen ja järjestämisen tulee olla suunnitelmallista ja tavoitteellista.
2. Tarkastuslautakunta suosittelee, että ympäristö-, kiertotalous- ja ilmastotavoitteet nostetaan vahvemmin osaksi koko kaupungin johtamista sekä toimialojen tavoitteita ja johtamista. Kestävyystavoitteisiin pääseminen edellyttää nykyistä vahvempaa ylimmän johdon sitoutumista, tavoitteiden toteutumisen seuranta ja tiedolla johtamista.
3. Tarkastuslautakunta suosittelee konsernivalvonnan kehittämistä tiiviimmän yhteistyön, säännöllisten neuvottelujen ja selkeiden konserniohjeiden avulla. Tytäryhtiöiltä tulee edellyttää säännöllistä, vähintään neljännesvuosittaista toiminnan ja talouden raportointia, millä varmistetaan nopea reagointi mahdollisiin epäkohtiin.
4. Tarkastuslautakunta suosittelee, että investointi- ja kehityshankkeiden hallintaan rakennetaan yhtenäinen toimintamalli ja projektijohtamisen rakenne, jonka mukaisesti jaetaan vastuut ja resurssit yli toimialarajojen.
5. Tarkastuslautakunta suosittelee, että Lapsiystävällinen kunta -toimintaa edistetään toimialakohtaisiksi konkreettisiksi toimenpiteiksi ja mittareiksi. Erityistä huomiota tulee kiinnittää kiusaamisen ehkäisyyn sekä oppimisen tuen toteutumisen seurantaan.
6. Tarkastuslautakunta suosittelee, että nuorten työllistämiseen panostetaan suunnitelmallisesti. Kaupungin tulee pohtia yhdessä Etelä-Hämeen työllisyysalueen ja alueen toimijoiden kanssa, miten nuorisotukirahaa voisi täysimääräisesti hyödyntää aktiivisesti nuorten työllistämisen tukena.

Viime vuoden suositusten toteuttaminen

Vuoden 2024 arviointikertomuksessaan tarkastuslautakunta antoi neljä suositusta ja uudisti kaksi aikaisempaa suositusta. Suositusten toteutumista on selvitetty tutustumalla kaupunginhallituksen, toimialalautakuntien ja niiden jaostojen sekä vesihuoltoliikelaitoksen johtokunnan pöytäkirjoihin.

Arviointikertomuksessa 2024 annettujen suositusten toteutuminen

- 1. Tarkastuslautakunta suosittaa, että toimialajohtajat, vastuualueiden päälliköt sekä konsernijohto kouluttautuvat korruptioon ilmiönä. Tavoitteena on oppia tunnistamaan korruption eri muodot ja siihen liittyvät riskit sekä torjumaan korruption kaikkia muotoja.***

Tarkastuslautakunta toteaa, että suositus on toteutettu alkuvuodesta 2026, kun sisäinen tarkastaja on kutsuttu kouluttamaan kaupungin esihenkilöitä, keskeisten konserniyhtiöiden toimitusjohtajia ja luottamushenkilöitä korruption tunnistamisesta ja torjunnasta. Tarkastuslautakunta kuitenkin muistuttaa, että korruption ennalta ehkäiseminen vaatii jatkuvaa valppautta ja henkilöstön kouluttamista myös tulevaisuudessa.

- 2. Tarkastuslautakunta suosittaa, että eri toimialojen yhteistyön parantamiseksi selvitetään yhteistyön esteet ja pyritään löytämään yhteistyötä parantavia toimintatapoja. Samalla kartoitetaan, voiko viestinnän asiantuntijoiden osaamista hyödyntää enemmän kaupungin sisäisessä viestinnässä.***

Tämän suosituksen osalta tarkastuslautakunta arvioi, että konkreettiset toimet yhteistyön edistämiseksi ovat jääneet puuttumaan. Myös tänä arviointivuonna tarkastuslautakunnalle muodostui kuultavien kertoman perusteella kuva, että joitain kehittämistoimenpiteitä on tehty, jotta sisäinen yhteistyö paransi, mutta tiedonkulussa kaupunkikonsernin eri toimijoiden välillä on edelleen kehitettävää.

- 3. Esitettäviin vakaan talouden ohjelman säästötoimenpiteisiin pitää liittää pitkän aikavälin arvio säästöjen kokonaisvaikutuksista. On tärkeää, että nyt tehtävät säästötoimet eivät aiheuta lisäkustannuksia myöhemmin, jotta taloudenpito on kestäväällä pohjalla.**

Tarkastuslautakunta ei ole havainnut, että pitkän aikavälin arviota säästöjen kokonaisvaikutuksista olisi laadittu. Tarkastuslautakunta toivoo, että keväällä 2026 tekeillä olevassa uudessa vakaan talouden ohjelmassa vaikutusarviointeja vaaditaan.

- 4. Hankintojen keskittämistä on jatkettava ja kilpailutuksien lopputuloksista on tehtävä julkinen, valituskelpoinen päätös silloinkin, kun hankintalakia ei sovelleta. Oletusarvoisesti kaikki hankinnat on kilpailutettava, ja kilpailuttamatta jättämisen perusteet on dokumentoitava huolellisesti. Lähtökohtaisesti toimialojen ja vesihuoltoliikelaitoksen on hyödynnettävä hankintatiimin asiantuntemusta ja järjestelmiä kaikissa kilpailutuksissa.**

Tarkastuslautakunnan käsityksen mukaan vesihuoltoliikelaitos on lisännyt hankintatiimin hyödyntämistä kilpailutuksissaan.

Tarkastuslautakunta kiinnittää kaupunginhallituksen huomiota lisäksi siihen, että se on kokouksessaan 15.9.2025 § 244 todennut, että ”Jatkossa liikelaitoksen tilinpäätöksessä esitetään selkeästi laitokselle myönnetyt lainat, niiden myöntämisaikajankohdat, käyttötarkoitukset ja takaisinmaksuajat.” Tarkastuslautakunta ei havainnut tilinpäätöskirjassa olevan mainittua esitystä vesihuoltoliikelaitokselle myönnettyistä lainoista.

Aiemmilta vuosilta uudistettujen suositusten toteutuminen

- 1. Tarkastuslautakunta kannustaa edelleen jatkamaan työskentelyä sen eteen, että koko organisaatiolle luodaan taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden avointa, läpinäkyvää ja ymmärrettävää raportointia varten yhtenäiset käytännöt. Suositus annettiin vuonna 2022, ja se on edelleen ajankohtainen.**

Arviointivuodesta 2025 tarkastuslautakunnalle on syntynyt käsitys, että talouden ja toiminnan raportointia on kehitetty ainakin uudistamalla taloushallinnon järjestelmiä ja laatimalla yhtenäinen ohjeistus tilinpäätöstekstien laatimiseen. Taloudellista raportointia kehitetään edelleen.

Veturitallit, kuvaaja Kimmo Haapanen

Tarkastuslautakunta kiinnittää edelleen johdon huomiota tilinpäätöskirjan luettavuuteen. Kaupunginhallitukselle allekirjoitettavaksi toimitetussa tilinpäätöskirjan versiossa, johon tarkastuslautakunta on tätä arviointikertomusta laatiessaan tutustunut, on edelleen ollut puutteita luettavuudessa ja ymmärrettävyydessä. Esimerkiksi fonttikoko, otsikointi ja riittävä sanallinen kuvaus taulukoissa esitetyistä asioista edesauttavat sitä, että myös sellainen henkilö, joka ei ole osallistunut tilinpäätöskirjan laatimiseen, ymmärtää lukemansa.

2. Tarkastuslautakunta uudistaa myös vuonna 2021 antamansa suosituksen. Kaupungin on varmistettava, että kaikkien tarkastustoimijoiden suositukset tulevat toimeenpantua oikea-aikaisesti. Tämä koskee niin tilintarkastajan, tarkastuslautakunnan kuin sisäisen tarkastajan antamia suosituksia. Suositusten toteuttamisesta tulee oma-aloitteisesti ilmoittaa sisäiselle tarkastajalle.

Tarkastuslautakunnan käsityksen mukaan suositusten seuranta on edelleen kehittämätöntä. Tarkastuslautakunta kiinnittää kaupungin johdon huomiota siihen, että tarkastustoimijoiden huomioiden hyödyntäminen on kaupungin etu ja toisaalta osoittaa, että tarkastustoimijoiden työllä on merkitystä. Mikäli suositusta ei voida syystä tai toisesta noudattaa, tarkastuslautakunta toivoo saavansa siitäkin tiedon.

Strategian toteutumisen arviointi

Havainto

Strategisten tavoitteiden toteutuminen on ollut monilta osin heikkoa, ja moni valituista mittareista ei kuvaa kaupungin oman toiminnan vaikuttavuutta.

Arvio

Strategian johtaminen ei näyttäydy riittävän määrätietoisena eikä yhtenäisenä koko kaupunkiorganisaation tasolla, mikä heikentää tavoitteiden saavuttamista ja seurantaa.

Johtopäätös

Strategiset tavoitteet on muotoiltava konkreettisemmiksi ja niiden mittarit kaupunkitasolla aidosti ohjaaviksi, sekä varmistettava strategian johtaminen ylimmän johdon vastuulla.

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet

Kaupungin strategiaa ollaan parhaillaan päivittämässä arviointikertomuksen kirjoittamisen hetkellä. Tämä arviointikertomus koskee pääosin vuotta 2025, jolloin arvioidaan nykyisen strategian toteutumista. Kaupunginvaltuuston asettamien sitovien tavoitteiden tehtävä on toteuttaa strategiaa. RakasRiksu2035-strategian laatimisen jälkeen on vaihtunut iso osa johtavista viranhaltijoista, ja onkin toivottavaa, että kaupungin pitovoima riittää nykyisen viranhaltijajohdon pysyvyyteen. Strategia on valintaa ja poisvalintoja, ja tieto valintojen taustoista auttaa johtamaan strategiaa käytäntöön.

Tarkastuslautakunta huomioi, että hyvin monen tavoitteen kohdalla kaupunki toteaa, että tavoitetta ei ole saavutettu. Asiakastytyväisyys on parantunut, mutta muiden mittareiden tulokset jättävät toivomisen varaa. Tiivistäen voidaan todeta, että strategisiin tavoitteisiin pääseminen tukisi kaupungin myönteistä tulevaisuuden kehitystä.

*Jos huomataan, että valittu mittari ei toimi, se tulee vaihtaa parempaan.
Muuten tavoitteen saavuttamisesta ei saada tietoa.*

Tarkastuslautakunta on jo aiemmin arviointikertomuksessaan huomauttanut, että toisen asteen läpäisyprosenttia ei pystytä mittaamaan, koska tietoa ei ole saatavilla. Osa valituista mittareista on sellaisia, joissa kaupungin omilla toimilla ei välttämättä ole keskeistä merkitystä. Työttömyysaste ja verokertymät sekä väestönkehitys riippuvat vahvasti koko Suomen tilanteesta. Seuraavan strategiakauden alkaessa tarkastuslautakunta kannustaa valtuustoa asettamaan myös sellaisia tavoitteita, joita voidaan edistää Riihimäen kokoisena kaupunkina ilman, että tavoitteen saavuttaminen riippuu niin paljon kansallisesta tilanteesta.

Tarkastuslautakunta peräänkuuluttaa valmistelijoilta valtuuston tavoitteiden mahdollisimman konkreettista muotoilua ja mittareiden todellista mittauskykyä kaupunkitasolla. Tavoitteiden sanallisessa muotoilussa tulee kiinnittää huomiota yksiselitteisyyteen.

Tarkastuslautakunta toivoo myös, että valtuuston asettamille strategisille tavoitteille annettaisiin tilinpäätöskirjassa niille kuuluva keskeinen asema. Tarkastuslautakunta muistuttaa, että strategian johtaminen on paitsi tavoitteiden asettamista ja niiden seuranta, myös esimerkin ja sitoutumisen näyttämistä sekä resurssien varmistamista strategisesti tärkeiden tavoitteiden edistämiseksi. Tehdyt toimenpiteet ja niiden vaikuttavuus pitäisi avata lukijalle myös sanallisesti.

R *Tarkastuslautakunta miettii, miten kaupunginjohtajan kehitysohjelman tavoitteet on johdettu toimialoille. Johdetaanko kaupunginjohtajan kehitysohjelmalla siten, että priorisointi on selvää, ja toimialat tietävät, mitä niiltä odotetaan?*

Kaupunginjohtajan kehitysohjelma

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, että kaupunginjohtajan kehitysohjelma Seuraavana Riihimäki ei ota kantaa kaikkiin strategian tavoitteisiin yhtäläisesti. Esimerkiksi ympäristö- ja kiertotaloustavoitteet, jotka liittyvät olennaisesti hyvinvointiin ja huoltovarmuuteen, eivät näy kaupunginjohtajan kehitysohjelmassa.

Kehitysohjelman tavoitteiden toteutuma olisi ollut hyvä esittää tilinpäätöskirjassa suhteessa valtuuston asettamiin tavoitteisiin myös esitysteknisesti. Tarkastuslautakunta ihmettelee, mistä

kertoo se, että kaupunginjohtajan kehitysohjelma näyttää toteutuvan, vaikka valtuuston asettamat tavoitteet eivät toteudu. Kehitysohjelmasta puuttuvat konkreettiset mittarit ja tavoitteisiin pääsemisen keinot kestävän kasvun edistämiseen. Tarkastuslautakunnalle välittyy käsitys, että ympäristöpolitiikan, vakaan talouden ohjelman ja kotoutumistyön johtaminen eivät kuulu kaupunginjohtajan huomiopiiriin samalla tavalla kuin elinkeinopainotteiset tavoitteet.

Kaupungin strategisia tavoitteita tulee johtaa määrätietoisesti käytäntöön koko kaupungin tasolla, vaikka niiden asiaosaaminen kuuluisi jonkun tietyn toimialan alaisuuteen. Lakisääteisten palveluiden johtaminen on yhtä lailla tärkeää. Tarkastuslautakunta pohtii, pitäisikö jokaisella strategisella kärjellä olla nimetty johtaja, joka vastaa toteutuksesta koko kaupungin osalta.

Ympäristöpolitiikan ja strategisten ympäristötavoitteiden toteutumisen arviointi

Riihimäen kaupunki on tehnyt järjestelmällistä ympäristötyötä jo pitkään. Ympäristöpolitiikan toteutumista seuraa ja koordinoi ympäristönsuojelun vastuualue. Siitä huolimatta tarkastuslautakunnan havaintojen ja kuulemisten perusteella ei ole aivan selvää, kuka tai mikä tahoo ympäristöpolitiikan ja strategisten ympäristötavoitteiden toteutumista johtaa. Ympäristöraportissa raportoidut toimenpiteet vaikuttavat pistemäisiltä ja pieniltä suhteessa ympäristöpolitiikassa ja kaupunkistrategiassa asetettuihin tavoitteisiin. Tarkastuslautakunta kysyy, selittykö se kaupungin ylimmän johdon johtajuuden puutteella.

Tarkastuslautakunta korostaa, että kokonaisvaltaisen strategian johtamisen on oltava ylimmän viranhaltijajohdon käsissä. Riihimäen kannalta on elintärkeää, että kestävän kasvun yhteisöä edistetään konkreettisesti ja näkyvästi. Tänne sijoittuvien yritystenkin kestävyystavoitteiden taso korostuu jatkuvasti.

Tarkastuslautakunta on huolissaan siitä, että Riihimäen maine ja tulevaisuus riskeerataan jättämällä monipuolinen kestävyysvarmistaminen avoimeksi.

Tarkastuslautakunta kiinnittää vakavasti poliittisten päättäjien huomiota siihen, että ympäristötavoitteisiin pääsemiseksi on ympäristöraportin mukaan tehtävä viipymättä lisätoimia. Pyrkimisen sijaan tulee saada aikaan mitattavia tuloksia. On tärkeä edistysaskel, että kaupungin hankinnoissa sovelletaan ympäristökriteereitä hankinnan vaatimuksissa enenevässä määrin. Ympäristönsuojelun vastuualueen resurssit on saatava riittävälle tasolle.

Riihimäen kasvihuonekaasupäästöt ovat Suomen ympäristökeskuksen tilastojen mukaan vähentyneet 46 % vuodesta 2007 vuoteen 2023. Tieliikenne on selvästi suurin päästölähde, kaukolämpö toiseksi suurin päästölähde. Erityisesti näiden sektoreiden päästövähennyksiin kannattanee kohdentaa vaikuttavia toimenpiteitä, jotta hiilineutraaliustavoite voidaan saavuttaa. Kestävän liikkumisen edistämiseksi on tehty monia toimenpiteitä, ja esteettömyyttä on kehitetty useissa kohteissa. Koska päästöt esimerkiksi tieliikenteessä ovat edelleen korkealla tasolla, tarkastuslautakunta pohtii, onko tehty riittävästi toimia tieliikenteen päästöjen vähentämiseksi.

Hiilineutraalius tarkoittaa, että vähintään 80 % päästöjä leikataan ja loput sidotaan hiilinieluihin. Tavoitteen saavuttamisen kannalta lienee tärkeää jatkossa seurata hiilinielujen määriä ja pyrkiä kasvattamaan hiilinieluja.

Yleiskaavatyön yhteydessä toteutettiin hiilitaseselvitys, ja yleiskaavan vaikutuksia hiilitaseeseen arvioitiin. Kuitenkin hyväksytyllä yleiskaavalla on merkittävä heikentävä vaikutus hiilivarastoihin ja -nieluihin. Hiilitaseselvityksen tuloksen pohjalta laadittiin suosituksia maankäytöllisistä toimenpiteistä Riihimäen alueen hiilinielujen ja hiilivarastojen ylläpitämiseksi sekä vahvistamiseksi, kuten hiilinielujen ja -varastojen huomiointia päätöksenteossa, alueen puuston ja maaperän sekä vihervestoston säilyttämistä, hiilitasetta vahvistavien menetelmien käyttöön ottamista esimerkiksi viheralueiden hoidossa, rakentamisessa ja metsien hoidossa sekä eri toimijoiden välisen keskusteluyhteyden vahvistamista yhteisen tavoitetilan löytämiseksi.

Luonnon monimuotoisuuden kannalta on merkittävää, että vuonna 2025 hyväksytyssä yleiskaavassa osoitettiin luonnonsuojelualueet ja LUMOS-alueet muuttuvan maankäytön alueella oikeusvaikutteisella merkinnällä.

Vuosittain julkaistavassa ympäristöraportissa seurataan keskeisiä mittareita sekä vuoden aikana toteutuneita toimenpiteitä tavoitteiden edistämiseksi. Ympäristöraportti on selkeä ja havainnollinen. Tarkastuslautakunta pohtii, miten tavoitetilan ja toteuman suhdetta voisi esittää selkeämmin, jotta lukija hahmottaisi helpommin, miten kaukana tai lähellä olemme kuvattua tavoitetilaa tai tavoitteita.

R *Tarkastuslautakunta kehottaa tarkastelemaan ympäristötavoitteiden johtamista siten, että jokainen ymmärtää oman toimintansa merkityksen tavoitteiden kannalta.*

Tarkastuslautakunta muistuttaa, että johtajuutta on paitsi tavoitteiden asettaminen, niiden edistämisen edellyttäminen ja seuranta, myös esimerkin näyttäminen ja sitoutumisen osoittaminen erityisesti ylimmässä johdossa.

Taloudellisen tilanteen arviointi

Havainto

Vakaan talouden ohjelman toteutumista koskeva seuranta on hajanaista, eikä säästötoimien kokonaisvaikutuksista ole saatavilla yhtenäistä tietoa eikä toivottua tietoa pitkän aikavälin vaikutuksista.

Arvio

Ohjelmaa ei ole johdettu riittävästi kokonaisuutena kaupungin tasolla, mikä lisää osaoptimoinnin riskiä ja vaikeuttaa vaikuttavuuden arviointia.

Johtopäätös

Vakaan talouden ohjelman jatkovaihe edellyttää keskitettyä johtamista, selkeitä mittareita ja yhtenäistä seurantamallia, jotta säästötoimet tukevat kaupungin strategisia tavoitteita.

Vakaan talouden ohjelma

Vakaan talouden ohjelmasta päätettiin vuonna 2024. Vuosi 2025 oli ensimmäinen vuosi, kun vuonna 2024 päätetyt vakaan talouden ohjelman toimet pantiin täytäntöön. Vakaan talouden ohjelma laadittiin kevään 2024 aikana ja sen oli tarkoitus toimia osaltaan pohjana talousarvion raamin 2025 valmistelulle. Tavoitteeksi asetettiin 2,2 miljoonan euron säästöt käyttötalouteen vuodelle 2025. Ohjelman mukaan käyttötaloussäästöjä kohdennettiin 2 miljoonaa myös vuosille 2026–2027. Lisäksi kaupunki sitoutui ohjelmassa jaksottamaan ja priorisoimaan investointeja velkamäärän hillitsemiseksi. Vuoden 2025 lopulla tunnistettiin tarve jatkaa vakaan talouden ohjelmaa, ja talousarviokirjaan 2026 kirjattiin tavoitteeksi käynnistää vakaan talouden ohjelman seuraava vaihe vuoden 2026 alussa.

Tilinpäätöskirjan mukaan vuodelle 2025 kohdistetut 2,2 miljoonan euron vakaan talouden ohjelman säästötavoitteet käyttömenoihin toteutuivat kohtuullisesti. Kokonaisuutena toimialat myös pysyivät muutetussa talousarviossa kohtuullisesti. Tarkastuslautakunta koki vaikeaksi saada selkoa siitä, onko vakaan talouden ohjelmaa pystytty noudattamaan ja onko sillä saatu tuloksia.

Viranhaltijoiden kuulemisten perusteella ensimmäisen vakaan talouden ohjelman valmistelu oli ohjeistettu sekavasti ja valmistelulle annettiin liian lyhyt aika, jotta kunnollista valmistelua olisi ehditty tehdä. Tarkastuslautakunta kysyy, onko ohjeistus ja säästöjen laskeminen toimialoille ollut yhdenmukaista. Lisäksi tarkastuslautakunta pohtii, kohteleeeko vakaan talouden ohjelma reilusti toimialoja ja vastuualueita, joista osa on jo säästänyt merkittävästi, ja jotka kokevat lisäsäästöjen löytämisen haastavaksi. Tehtyjen säästöjen jäljittäminen taaksepäin on lähes mahdotonta, kun säästöt muuttuvat seuraavan talousarvion pohjatiedoiksi ja katoavat näkyvistä. Huolena on, että säästöjä kohdennetaan siten, että elinvoimaisuus heikkenee tai merkittävät riskit toteutuvat esimerkiksi ympäristövastuiden osalta.

Tarkastuslautakunta toteaa myös, että syystä tai toisesta täyttämättä oleva virka ei välttämättä ole säästöä, jos resurssille olisi aitoa tarvetta ja täyttämättä jättäminen aiheuttaa haittaa. Toki siinä tapauksessa, että jotain tehtävää ei tiettyä vuonna tarvita, säästöä syntyy tilapäisesti. Kuitenkin esimerkiksi ympäristönsuojelussa ja kaavoituksessa säästöt ovat johtaneet siihen, että vastuualueilla ei ole saatu

edistettyä kaikkia talousarviossa asetettuja tavoitteita, saati pystytty kehittämään toimintaa. Ympäristöterveydenhuollossa vajavaiset resurssit johtivat tarkastusten supistamiseen niin paljon, että aluehallintovirasto huomautti kirjeitse siitä, ettei kaikkia lakisääteisiä tehtäviä pystytty hoitamaan. Virkojen ja myös muiden vakanssien ja määräaikaisten tehtävien täyttämistä pitää joka tapauksessa aina harkita.

Toimialojen välistä resurssien ristiin tarkastelua ei tällä hetkellä tehdä. Vakaan talouden ohjelman osana olisi hyvä tarkastella, onko kaikilla toimialoilla ja vastuualueilla samanlaiset kriteerit täyttölupien tarpeen arviointiin, ja esimerkiksi olemassa olevien virkojen täyttämiseen tai uusien määräaikaisten tai pysyvien tehtävien perustamiseen. Henkilöstökuluihin kohdistuvien säästöpainneiden keskellä on huolehdittava siitä, että henkilöstön osaaminen pysyy riittävällä tasolla. Koulutusmäärärahat ovat vakaan talouden ohjelmassa yhtenä kohteena, mutta niistä säästäminen ei saa olla lyhytnäköistä.

Säästömahdollisuuksia olisi helpompi arvioida, jos talousarviossa eriteltäisiin henkilöstömenoista pysyvien virkojen ja tehtävien kustannukset sekä määräaikaisten tehtävien kustannukset. Tämä lisäisi läpinäkyvyyttä ja auttaisi harkitsemaan, voidaanko määräaikaisia työsuhteita jatkaa vain perustelluissa tapauksissa. Tarkastuslautakunta huomauttaa, että nykykäytännössä budjettiin kerran sisällytetty määräaikainen tehtävä voi jäädä menoihin pitkäksi aikaa, ellei rahoitusta erikseen poisteta, jolloin määräaikaiset menot voivat käytännössä muuttua pysyviksi.

R *Tarkastellaanko kaikilla toimialoilla ja vastuualueilla samalla tarkkuudella mahdollisuudet saada säästöjä henkilöstökuluista, jos työntekijä eläköityy tai irtisanoutuu?*

Tarkastuslautakunnalle on muodostunut käsitys, että vakaan talouden ohjelmaa ei johdeta kokonaisuutena, vaan se koostuu toimialojen vastuulle jäävistä osasista. Tarkastuslautakunta pohtii siksi, että vakaan talouden ohjelmaa tulisi johtaa vahvasti isosta kuvasta yksityiskohtiin. Säästötavoitteiden etsiminen alhaalta ylöspäin voi houkuttaa osaoptimointiin, ja mahdollisesti tarvittavat rakenteelliset uudistukset koko kaupungin tasolla jäävät tekemättä. Tarkastuslautakunta pitää silti tärkeänä, että myös henkilöstöä osallistetaan säästöohjelman laatimiseen.

Toimialoilla on hyvin erilaiset edellytykset säästöjen etsimiseen ja toteuttamiseen toimintaympäristön muutosten vuoksi. Esimerkiksi sivistyksen ja hyvinvoinnin toimialalla on mahdollista tunnistaa säästömahdollisuuksia paitsi lapsimäärän vähentymisen takia, myös esimerkiksi tiedolla johtamisen kautta. Varhaiskasvatuksessa saatiin tiedolla johtamisen kehittämällä säästöjä jo aikaan vuonna 2025.

Tarkastuslautakunta jää miettimään, miten vakaan talouden ohjelman toteutumista ja vaikuttavuutta voidaan arvioida, kun sen tuloksista ei ole saatavilla yhtenäistä seurantatietoa. Hallinto ja konserni -toimialan säästöistä ilmeisesti jäi toteutumatta 300 000 eli lähes kolmasosa aiotuista säästöistä, kun merkittävän suurten ICT-kulujen budjetointia jouduttiin korjaamaan realistisemmaksi kesken talousarviokauden.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että säästötavoitteista huolimatta talousarvio laaditaan realistiseksi. Vaikka ICT-kuluihin kohdistuu paljon säästöpotentiaalia, on huolehdittava siitä, että tietoturvan tasosta ei tingitä. Tarkastuslautakunta pitää hyvänä, että ICT-kuluista saadaan kokonaiskäsitys, vaikka kustannukset kohdistuvat eri toimialoille. Ilman kokonaiskuvaa on vaarana, että toimialat keskittyvät vain oman toimintansa vaatimien kustannusten optimointiin ja kaupungin tasolla kustannus- ja tehokkuushyödyt jäävät saamatta.

Vakaan talouden ohjelmassa ja säästöjä etsittäessä on tärkeää tunnistaa myös se, että toimialojen ja yksiköiden toiminta on hyvin erilaista, ja sitä myötä myös säästömahdollisuudet ovat erilaisia. Jos yksikössä pystytään yhtenä vuonna selviämään esimerkiksi vähemmillä ostopalvelukuluilla, ei se välttämättä tarkoita, että sama olisi mahdollista seuraavana vuonna. Esimerkiksi kaavoituksessa jatkuva ostopalveluiden leikkaaminen voi johtaa kaavoitusprosessien hidastumiseen.

Toimialoilla on paras tieto omasta toiminnastaan, ja tiedolla johtaminen auttaa sekä kokonaiskuvan hahmottamisessa että säästökohteiden valinnassa. Tiettyyn rajaan asti on mahdollista saada aikaan säästöjä kehittämällä toimintaa siten, että kuntalaisille tarjottavan palvelun tasosta ei tarvitse merkittävästi tinkiä. Palveluissa kerättävä tieto olisi saatava johdon käyttöön asti. Tiedolla johtamisen kannalta säästöohjelman sisällön ja mittareiden on oltava objektiivisesti seurattavia.

Huomioita talousarvioprosessista

Tarkastuslautakunta on muodostanut kuulemiensa viranhaltijoiden kertomasta käsityksen, että talousarvioprosessin ohjeistus ja aikataulu on ollut sekavaa ja muuttui kesken kaiken vuonna 2025. Talousarvio tehdään joka vuosi, joten ainakaan sen sisältö ei voi tulla yllätyksenä. Tarkastuslautakunnalle jäi viranhaltijoiden kuulemisten perusteella sellainen käsitys, että talousarvioprosessia toivotaan aikataulutettavan etupainotteisemmin jo keväälle, jotta valmisteluun jäisi enemmän aikaa, ja talousarviota voitaisiin tarkastella laajemmin ja rakenteellisemmin. Talousarvioprosessin aikaistaminen voisi helpottaa myös muiden kuntien mahdollisuuksia suunnitella oma osuutensa työllisyysalueen ja Etelä-Hämeen ympäristöterveydenhuollon talousarviosta.

Tarkastuslautakunta pohtii, voisiko esimerkiksi kaupunginjohtajan kehitysohjelma tai muu ylimmän johdon foorumi olla vahvemmin yhteisen priorisoinnin työkalu.

Talousarvioprosessissa olisi tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan tarvetta sovittaa yhteen erityisesti elinvoiman ja teknisen toimialan tavoitteita ja vuosisuunnitelmia sekä kaupunkitasoisia kehittämishankkeita. Tekninen toimiala hallinnoi koko investointibudjettia, mutta se ei yksin pääätä kaikkia investointikohteita. Talousarvioprosessin lisäksi tiedon jakamisen puutteet vaikeuttavat toimialojen yhteistyötä mm. maankäytön, omaisuudenhallinnan ja kalustoinvestointien sekä kehittämishankkeiden osalta. Tarkastuslautakunta miettiikin, miten investointeja voitaisiin hallita ja johtaa keskitetysti.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Havainto

Riihimäen HYTE-kerroin on laskenut vuosina 2023–2025, ja erityisesti perusopetuksen prosessi-indikaattoreissa on tapahtunut heikentymistä. Koulukiusaaminen ja koulu-uupumus ovat lisääntyneet, koululounaan syöminen on vähäistä ja oppimistaidoissa on havaittu merkittäviä heikennyksiä. Lisäksi osa tulosindikaattoreista, kuten nuorten koettu terveydentila, on heikentynyt.

Arvio

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimenpiteet eivät näyttäyty riittävän yhdenmukaisina tai vaikuttavina koko kaupunkiorganisaation tasolla. Prosessi-indikaattoreihin vaikuttavia toimintoja ei ole tunnistettu eikä johdettu systemaattisesti, ja hyvinvointikertomuksen sanallinen tilannekuva on osin ristiriidassa HYTE-indikaattoreiden heikentyneen kehityksen kanssa.

Johtopäätös

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtaminen edellyttää selkeämpää vastuunjakoa, toimenpiteiden ja mittareiden parempaa kytkentää HYTE-indikaattoreihin sekä erityistä panostusta lasten ja nuorten hyvinvoinnin keskeisiin ongelma-kohtiin. Ilman johdonmukaista ja läpileikkaavaa johtamista hyvinvointityön vaikutukset eivät heijastu tavoitellulla tavalla kaupunkitasoisiin tuloksiin.

Hyvinvointikertomus ja HYTE-kerroin

HYTE-kerroin tarkoittaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtiosuuden lisäosaa. Se on kannustin, jossa kuntien rahoituksen valtiosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Kunta voi käyttää HYTE-kertoimen perusteella saamansa lisäosan valtiosuuden perusteissa osoitettujen tehtävien hoitamiseksi. HYTE-kertoimen perusteella määrittyvän valtiosuuden lisäosan suuruus määräytyy toimintaa kuvaavien prosessi-indikaattorien (15 kpl) ja tuloksia kuvaavien tulosindikaattorien (6 kpl) perusteella.

Riihimäen HYTE-kerroin on laskenut vuoden 2023 tasosta (76) vuoteen 2024 (66) ja edelleen vuoteen 2025 (63). Näin ollen vuonna 2025 Riihimäen HYTE-kertoimen perusteella samaa valtionosuuden lisäosa oli 553 400 euroa. Vuodesta 2024 vuoteen 2025 HYTE-kertoimen muutosta selittää erityisesti prosessi-indikaattorien muutos. Tarkastuslautakunta pohtii, onko riittävästi tunnistettu ne kaupungin toiminnot, jotka vaikuttavat prosessi-indikaattorien toteutumiseen.

Tulosindikaattoreissa merkittävä heikennys vuosien 2024 ja 2025 välillä on tapahtunut niissä indikaattoreissa, jotka koskevat terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi kokevien osuutta 8. ja 9. luokan oppilaista, sekä toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden 25–64-vuotiaiden osuutta.

Prosessi-indikaattoreiden osalta merkittävimmät kehittämistarpeet näyttävät liittyvän perusopetuksen prosessi-indikaattoreihin. Liitteen 2 seurantataulukon perusteella koulukiusaaminen on lisääntynyt, koulu-uupumus lisääntynyt ja raittius vähentynyt. Yli puolet yläasteikäisistä ja lukiolaisista ei syö koululounasta. Koululounaan syömisen osalta ero valtakunnalliseen keskiarvoon on noin 15 prosenttiyksikköä. Merkittäviä muutoksia huonompaan suuntaan on tapahtunut myös siinä, kuinka monella on vaikeuksia oppimistaidoissa. Esimerkiksi vuodesta 2021 niiden 8.- ja 9.-luokkalaisten osuus, joilla on vaikeuksia oppimistaidoissa, on kasvanut yhdeksän prosenttiyksikköä, ja osuus on nyt 46 %. Niiden osuus, jotka pitävät koulunkäynnistä, on 4.-5.-luokkalaisten osalta pienentynyt 75 prosentista 67 prosenttiin, ja 8.-9.-luokkalaisten osalta 61 prosentista 45 prosenttiin vuodesta 2021 alkaen.

Tarkastuslautakunta kysyy, onko tehty selvitystä, mistä johtuvat näin merkittävät heikennykset oppimistaidoissa, koulusta pitämisessä sekä erot valtakunnalliseen tasoon kouluruokailun osalta. Tarkastuslautakunta myös ihmettelee, miten hyvinvointikertomuksen mukaan oppiminen ja koulutus -osio näyttää kehittyneen hyvään suuntaan, vaikka HYTE-kertoimen prosessi-indikaattorit kertovat heikentyneistä tuloksista.

Tarkastuslautakunta korostaa, että lasten ja nuorten osallisuutta on edelleen vahvistettava. Taloudellisten paineiden alla on pidettävä huolta, että lasten etu toteutuu kaikessa päätöksenteossa.

Hyvinvointikertomuksen mukaan Riihimäelle muuttaneiden ukrainalaisten osalta kotoutuminen on pääasiallisesti sujunut hyvin. Kuitenkin lasten ja nuorten osalta erilaiset sodasta johtuvat traumat ovat haastaneet heidän hyvinvointiaan. Riihimäen asukkaista yli neljännes on yli 65-vuotiaita. Liikkumisen esteettömyyttä ja turvallisuutta on kehitetty, mikä on tärkeää muun muassa ikääntyneiden ja lasten kannalta.

Lapsiystävällinen kunta

Riihimäen kaupunki on saanut Unicefin Lapsiystävällinen kunta -tunnustuksen vuonna 2023. Lapsiystävällinen kunta -toiminta näkyy mm. siten, että lapsiparlamentti kokoontuu säännöllisesti ja nuorisovaltuuston edustaja on saanut läsnäolo-oikeuden kaupunginhallituksessa.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että myös talousarviossa ja tilinpäätöksessä kuvattaisiin, miten lapsiystävällinen kunta -tavoitteita edistetään toimialoilla.

Viimeisimmän kouluterveyskyselyn tuloksetkin osoittavat, että kiusaamiseen liittyvät luvut eivät ole laskeneet toivotulla tavalla, vaikka Reilu Riksu -toimintamalli on otettu käyttöön. Lisäksi nuorisotyöttömien määrä on kasvanut, ja on Riihimäellä valtakunnallista keskiarvoa korkeammalla. Tarkastuslautakunta arvelee, että Lapsiystävällisen kunnan kehittämiseksi yhteistyötä eri toimialojen, hyvinvointialueen ja kolmannen sektorin kanssa tulisi lisätä.

Lapsiystävällinen kunta -seurantatapaamisessa on edellytetty, että Riihimäellä selvitetään, miten lapset ja nuoret itse arvioivat kiusaamisen ennaltaehkäisyä ja kiusaamiseen puuttumisen toimenpiteiden toteutumista ja onnistumista kiusaamisen vähentämisessä. Tarkastuslautakunta odottaa saavansa selvityksen tulokset käyttöönsä vuoden 2026 arviointia varten.

Avustusten jakaminen

Tarkastuslautakunta katsoo, että kaupungin pitäisi koordinoida eri toimialojen avustuksia yhteen, jotta avustusten myöntämisperusteet toimintaperiaatteet olisivat yhtenäiset. Kulttuurin avustukset ovat elinvoiman toimialalla, liikuntapalveluiden teknisellä toimialalla ja nuorisopalveluiden sivistyksen ja hyvinvoinnin toimialalla. Toimijoiden toiminnan suunnittelun kannalta selkeä avustuskäytäntö vähentäisi byrokratiaa ja vakauttaisi toimintaa.

Kaupungin tulee arvioida, että sen jakamat avustukset kattavat lakisääteiset tarpeet ja strategisesti tärkeät avustuskohteet muiden ohella. Avustuksissa tulee toteutua kuntalaisten yhdenvertaisuus ja niiden avulla vahvistetaan kansalaisyhteiskuntaa. Lapsiystävällisen kunnan yhtenä avustusperusteena voisi olla lasten ja nuorten hyvinvoinnin vahvistaminen.

Johtamisen ja hallinnon arviointi

Havainto

Kaupungin ylimmän viranhaltijajohdon painopiste näyttäytyy elinvoimateemoissa, kun taas peruspalveluiden ja hallinnon järjestämisen kokonaisjohtamisessa on tunnistettu kehittämistarpeita. Hallinto ja konserni -toimialan ohjaava rooli koko kaupungin tasolla näyttää jääneen osin heikoksi, ja poikkihallinnollinen tekeminen sekä seudullinen yhteistyö kuormittavat yksittäisiä vastuualueita epätasaisesti.

Arvio

Johtamisen kokonaisuus ei näyttäydy riittävän yhdenmukaisena eikä johdonmukaisena hallinnon, peruspalveluiden ja kehittämishankkeiden osalta. Epäselvä työnjako ja puutteellinen priorisointi heikentävät hallinnon toimivuutta, lisäävät henkilöstön kuormitusta ja vaikeuttavat kaupungin perustehtävän hoitamista.

Johtopäätös

Kaupungin johtamista on vahvistettava kokonaisuutena siten, että hallinnon ja peruspalveluiden järjestäminen on selkeästi ylimmän viranhaltijajohdon vastuulla. Poikkihallinnolliset asiat, kehittämishankkeet ja seudullinen yhteistyö edellyttävät selkeää ohjausta, priorisointia ja resursointia, jotta kaupungin toiminta säilyy lainmukaisena, hallittuna ja henkilöstön kannalta kestäväenä.

Kaupungin organisaation johtaminen

Tarkastuslautakunta pohtii, että korkeimmassa viranhaltijajohdossa tulee olla elinkeinopainotuksen ohella aikaa keskittyä siihen, miten kaupungin peruspalvelut järjestetään ja miten niiden hallinnollinen tuki varmistetaan. Kaupungin johtoryhmän kannattanee myös hallinnon järjestämisessä muodostaa yhteinen tahtotila ja hakea sitä kautta tehokkuutta ja taloudellisuutta siten, että selkeästi järjestetyn hallinnon puitteissa on mahdollista suunnitella tulevaa ja panostaa nykyisiin palveluihin. Hallinnon nykytila ei ole henkilöstön kannalta reilu tai toiminnan kannalta selkeä.

Hallinnon tehokas järjestäminen ja mahdolliset vaadittavat uudistukset vaativat myös kaupungin muulta johdolta ymmärrystä siitä, missä asioissa päätösvalta pitää olla hallinnossa ja missä asioissa toimialajohtajalla on oltava itsenäistä näkemystä.

Operatiivisessa johdossa pitää hahmottaa, mikä on poikkihallinnollista ja mikä on toimialakohtaista, ja poikkihallinnolliset asiat pitää nostaa esimerkiksi hallintojohtajan työpöydälle, jotta niillä on mahdollisuuksia toteutua koko kaupungin kannalta järkevästi. Johdossa pitää olla näkemys siitä, millaisella hallinnon organisoitumisella ja työnjaolla päästään parhaaseen ja taloudellisesti tehokkaimpaan lopputulokseen, sekä kykyä johtaa organisaatiota kohti tavoitetilaa.

Kaupungin sisäisen yhteisen tekemisen lisäksi myös seudullista yhteistyötä pitäisi johtaa ja resursoida niin, että se olisi rakenteista, tuloksellista ja sitä voisi kehittää tavoitteellisesti. Riihimäki on ottanut vahvan seudullisen moottorin roolin, mutta tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, ettei seutuyhteistyötä tehtäisi kaupungin oman toiminnan kustannuksella. Jos säästöjä tehdään, ei voida ajatella, että kaikki tähän asti hoidetut asiat voidaan tehdä samassa laajuudessa.

Kaupungin toiminnan kannalta on aivan välttämätöntä, että perustoiminnot, lainmukaiset palvelut ja muut veloitteet saadaan hoidettua hyvin, eikä muiden hankkeiden tule kuormittaa perustehtävää hoitavaa henkilöstöä. Resursseja pitää olla riittävästi, ja toiminnassa pitää olla vakautta ja jatkuvuutta.

Kuntataloudessa on näköpiirissä vain tiukkoja aikoja, joten on tärkeää tehdä valintoja. Kaikkien parhaat ajatukset tarvitaan käyttöön, jotta kiristyvien budjettien ympäristössä pystytään toimimaan. Tarkastuslautakunta pelkää, että jo ennestään ylikuormitetussa tilanteessa kaupungin johto keskittyy heittämään lisää palloja peliin, ja henkilöstöstä puristetaan liian paljon irti. Johto voisi tukea toimialoja parhaiten niin, että johtoryhmällä on selvä näkemys siitä, mihin suuntaan kaupunki organisaationa on menossa.

Tarkastuslautakunta kannustaa juustohöylämäisen säästelyn sijaan pohtimaan isoja rakenteellisia uudistuksia, joita ei välttämättä pystytä saamaan aikaan, jos korkeimmassa johdossa ei oteta näkemystä, jota voitaisiin viedä poliittiseen keskusteluun. Palveluverkkotarkastelu ja toimintojen järjestämisen tarkastelu toimialoittain ovat oikeansuuntaista tekemistä. Tiedolla johtamista tulisi

kehittää, jotta voidaan arvioida, ollaanko menossa oikeaan suuntaan ja ovatko tehdyt toimenpiteet vaikuttaneet toivotusti.

Henkilöstöasiat

Henkilöstöraportti 2025 kokoaa keskeisiä huomioita ja muutoksia kaupungin henkilöstöön liittyen. Tavoitteina olivat 1) henkilöstön ammattitaito vastaa tulevia tarpeita, 2) kaupunki on houkutteleva ja reilu työnantaja, 3) johtaminen ja esihenkilötyön on laadukasta, ja 4) kaupungin töissä jaksetaan ja viihdytään.

Tarkastuslautakunta huomioi, että sairauspoissaolot ovat keskimäärin laskeneet noin 10 prosenttia edellisestä vuodesta, mikä on hyvä merkki. Tarkastuslautakunta ajattelee sen kertovan siitä, että henkilöstö on sitoutunut ja voi työssään toistaiseksi hyvin. Myös kehityskeskusteluja on käyty aiempaa kattavammin. Sivistyksen ja hyvinvoinnin toimialan Arvostava kohtaaminen -kiertue huomioitiin palkinnolla Tärkeissä töissä -gaalassa. Henkilöstön digiosaamista on kehitetty läpi organisaation erilaisilla digitaitokoulutuksilla.

Tietotilinpäätös 2025 -raportin mukaan tietosuoja koskevien tietoturvaloukkausten määrä on kasvanut selvästi edellisestä vuodesta. Tietosuojavaltuutetun toimistolle ilmoitettujen tapausten määrä kasvoi myös. Etelä-Hämeen työllisyysalue EHTA:n toiminnan käynnistäminen lisäsi kaupungin tietosuojaan liittyviä tehtäviä ja tarpeita. Tarkastuslautakunta pohtii, kertovatko kasvaneet luvut lisäresurssin tarpeesta tietosuojatyössä.

Vastuualuepäällikkötason tehtävänkuvat vaikuttavat kuulemisten perusteella paisuvan aina, kun jotain uutta tehdään. Hankkeiden ja investointien yhteydessä olisikin tarkasteltava aina myös resursseja ja sitä, mihin varsinainen tekeminen sijoitetaan. Voiko työnjälki olla hyvää, jos aikaa ei ole edes nykyisiin töihin?

Ylipäättään henkilöstön tukemisessa myös osaavan henkilöstön hyvä saatavuus auttaisi.

Tarkastuslautakunta pohtiikin, että vaikeassa työllisyysstilanteessa kaupunki voisi panostaa työharjoittelupaikkojen, oppisopimuspaikkojen ja työkokeilupaiikkojen tarjoamiseen ja samalla voisi vaikuttaa tulevaisuuden työntekijöiden osaamiseen.

Hallinnon järjestäminen

Riihimäen kaupungin hallintoa keskitettiin vuosina 2017–2018 tavoitteena tehostaa hallinnon toimintaa, vähentää päällekkäistä työtä sekä vahvistaa osaamista ja toimintavarmuutta. Sisäinen tarkastaja arvioi keskittämisen onnistumista vuonna 2021 laaditussa hallinnon selvityksessä, jossa hän tunnisti useita kehittämistarpeita hallinnon rakenteessa, työnjaossa ja johtamisessa. Selvityksen perusteella kaupunki toteutti hallintoon useita toiminnallisia ja henkilöstöä koskevia muutoksia.

Muutamaa vuotta myöhemmin sisäinen tarkastaja toteutti vuonna 2024 hallinnon selvityksen seurantatarkastuksen ja arvioi, olivatko tehdyt muutokset tukeneet hallinnon keskittämisen alkuperäisiä tavoitteita ja selkeyttäneet hallinnon kokonaisuutta. Sisäinen tarkastaja havaitsi, että hallinnon keskittäminen oli alkanut osin purkautua, ja hallinto ja konserni -toimialan sekä muiden toimialojen välinen työnjako oli jäänyt epäselväksi, eikä sitä ollut dokumentoitu. Epäselvä hallinnon järjestäminen johti päällekkäiseen työhön, koettuihin palvelupuutteisiin ja siihen, että osa hallinnon kehittämisestä ja koordinoinnista siirtyi toimialoille ilman selkeää kokonaisohjausta. Sisäinen tarkastaja totesi myös, että hallinnon kehittämisen ja johtamisen resurssit eivät riitä turvaamaan yhtenäisiä toimintatapoja, digitaalisten ratkaisujen edistämistä ja muuttuvaan sääntelyyn vastaamista koko kaupungin tasolla.

Hallinnon toteutusmalli on tarkastuslautakunnan näkökulmasta epäselvä, ja sitä olisi parannettava suunnitelmallisesti. On tiedossa, että hallintoa on pyritty keskittämään 2010-luvun lopulla, mutta nykyinen malli vaikuttaa olevan ainakin osittain hajautettu tai palannut hajautetuksi ilman varsinaista tavoitetta tai suunnitelmaa. Tarkastuslautakunta pohtii, miten lähes kymmenen vuotta sitten tehtyä muutosta ei ole saatu johdettua selkeästi loppuun, ja toimialoilla on edelleen kokemus siitä, että työnjako keskushallinnon ja toimialojen välillä on epäselvä. Tarkastuslautakunnan kuulemisten mukaan johtavilla viranhaltijoilla ei vaikuta olevan selkeää näkemystä, mikä olisi tarkoituksenmukainen ja taloudellisesti tehokas tapa järjestää ja kehittää hallintoa.

Hallinnolliseen työhön tulee osaamisen lisäksi varmistaa myös riittävät resurssit silloinkin, kun sitä tehdään niin kutsutun substanssityön ohessa. Tarkastuslautakunta pohtii, onko päällekkäisiä resursseja, kun työnjako on epäselvä. Vakaan talouden näkökulmasta ei ole välttämättä

tarkoituksenmukaista, että hallintoa osittain tehdään vakiintuneesti toimialoilla erillään keskitetystä hallinnosta, tai toimialat ovat katsoneet tarpeelliseksi lisätä omia resurssejaan kattamaan hallinnon muutoksen aiheuttaman vajeen. Tarkoituksenmukaista ei ainakaan liene se, että hallinnon vastuut, roolit ja tehtävänjako ovat epäselviä, eikä ole kuvattu hallinnon tavoitetilaa, jota kohti organisaatiota voitaisiin johtaa.

On kuitenkin niin, että hallinnon epämääräisyys rasittaa muiden erikoisalojen asiantuntijoita, kun toimialojen hallinnolliset tarpeet on järjestetty puutteellisesti. Hyvä hallinto vaatii omaa erityisosaamistaan, ja erityisesti silloin, jos osaamista ei ole riittävästi, rakenteiden ja järjestelmien pitää tukea henkilöstöä niin, että kaikki tulisivat tehneeksi oikein. Tarkastuslautakunta odottaa edelleen, että sähköinen arkistointi ja asianhallinta saadaan koko kaupungille käyttöön. Asianmukainen tiedonhallinta on hyvän hallinnon kulmakivi.

Tarkastuslautakunnan käsitys on, että toimialat saavat hallinto ja konserni -toimialalta tukea vaihtelevasti. Kaikilla toimialojen hallinnollisia tehtäviä tekevillä ei ole riittävä osaamista tai aikaa niihin. Tarkastuslautakunta peräänkuuluttaa kirkasta näkemystä viranhaltijajohdolta siitä, miten kaupungin hallinto järjestetään siten, että toimialoillakin voidaan hoitaa lakisääteiset hallinnolliset velvollisuudet riittävällä tavalla, ja mitä tukipalveluita toimialat saavat keskitetyltä hallinnolta. Koska on selvää, että hallintoon tarvitaan kehittämisresurssi, se pitää priorisoida. Vaikka kehittämisresurssin puute on ollut tiedossa, sitä ei ole esimerkiksi talousarvioprosessissa toistaiseksi esitetty, vaan joitain vuosia sitten hallinnon strategia- ja kehittämisspällikön vapautuneen tehtävän täyttämättä jättäminen esitettiin säästötoimenpiteenä.

Määrätietoisen hallinnon kehittämisen puute kuormittaa muita toimialoja ja hidastaa niiden oman toiminnan kehittämistä.

Hankekehittäminen vaikuttaa olevan elinvoimatyötä, mutta elinvoiman toimialalla ei ole osoitettu siihen riittävä resurssia. Isot investointihankkeet vaativat johtamista ja panostusta, ja jos niiden aidosti halutaan toteutuvan, on toteuttamiseen ja eteenpäinviemiseen varattava riittävät resurssit.

Matkakeskus, kuvaaja Jenniina Nummela.

Strategian näkökulmasta kaikkien hankkeeseen liittyvien tahojen on jaettava ymmärrys siitä, mihin kaupunki panostaa, ja suunnattava tekemistä yhteisten tavoitteiden eteen. Teknologia ja innovaatiot -vastuualueella samoin kuin toimialoilla on lisäksi lukuisia pienempiä hankkeita, joita ei ohjata tai tueta yhtenäisesti, mutta joihin sitoutuu sekä osaamista että käytettävissä olevia henkilöresursseja. Hankevalmistelu ja rahoitushakemukset vievät aina työaikaa, eikä rahoitusta saada varmuudella. Siksi hankevalmisteluun on ryhdyttävä harkiten ja varmistettava etukäteen, että hanke toteutuessaan tukee strategisia tavoitteita. Jos hanke keskeytetään kesken rahoituskauden, on aiheellista arvioida, jäävätkö valmisteluun, rahoitushakuun ja käynnistämiseen käytetyt resurssit ilman vastinetta.

Nykytilanne vaikuttaa siltä, että kaupungin kehittämishankkeita tehdään oman työn ohella vastuualueilla, ja myös seutuyhteistyö kaatuu Riihimäen vastuualueiden tekijöiden harteille ilmeisen epätasaisesti. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että seutuyhteistyössä sovitaan selvästi työnjaosta ja pidetään siitä kiinni. Yhteisiä tavoitteita tulee johtaa jämäkästi niin yhteistyössä kuin kaupungin sisälläkin. Sovitusta on pidettävä kiinni.

Toimialojen tavoitteiden toteutuminen

Alla taulukossa esitetään kaupungin toimialojen toimintakatteet ja henkilöstön määrä henkilötyövuosina vuodelta 2025. Toimintakate on taloudellinen mittari, joka kuvaa toimialan käyttötulojen ja -menojen erotusta. Positiivinen toimintakate tarkoittaa, että tuotot ovat suuremmat kuin kulut, kun taas negatiivinen toimintakate tarkoittaa päinvastaista. Henkilötyövuosien määrä osoittaa, kuinka paljon työvoimaa on käytetty toiminnan toteuttamiseen. Yksi henkilötyövuosi tarkoittaa yhden henkilön täysipäiväistä työpanosta yhden vuoden ajan. Henkilötyövuosien jakauma kuvastaa toimialojen erilaisia palvelutehtäviä ja resursointitarpeita, suurimpana sivistyksen ja hyvinvoinnin toimiala. Toimintakatteen toteutumaprosentti lasketaan muutetun talousarvion (TA) ja tilinpäätöksen (TP) toteuman suhteesta.

Toimiala/ toimintakate	Alku- peräinen TA 2025	Muutettu TA 2025	Toteuma euroina	Toteuma prosentteina	Henkilö- työvuodet yhteensä
Hallinto ja konserni -toimiala	-9 555 100 €	-10 105 100 €	-8 180 901 €	86,90 %	62,54
Elinvoiman toimiala	-11 196 700 €	-11 196 700 €	-10 470 468 €	93,50 %	178,06
Sivistyksen ja hyvinvoinnin toimiala	-53 793 800 €	-54 041 800 €	-53 810 664 €	99,60 %	677,35
Tekninen toimiala	-4 886 500 €	-4 886 500 €	-3 154 072 €	64,50 %	165,53

Tilinpäätöskirjassa toimialojen tavoitteiden saavuttaminen on tiivistetty taulukkoon, jossa on liikennevalovärein kerrottu, jos tavoitteeseen on päästy (vihreä), tavoitteeseen on päästy osittain (keltainen) tai tavoitteeseen ei ole päästy (punainen). Tarkastuslautakunta kummastelee, miten tavoitteiden toteuma esitetään niin sekavasti, että on hyvin vaikea erottaa, mitä on saavutettu ja mitä on pitänyt saavuttaa. Samassa taulukossa ei pitäisi esittää allekkain sellaisia lukuja, joiden yksikkö on eri ja joilla ei ole mitään suhdetta toisiinsa.

Yleisenä huomiona tarkastuslautakunta toteaa, että tavoitteiden saavuttamisen kuvaaminen liikennevalomallilla tilinpäätöskirjassa istuu huonosti toimialojen toiminnan luonteeseen.

Perustellusti joistain tavoitteista voidaan sanoa, että ne on saavutettu osittain tai lähes kokonaan, ja se on mielekästä edistymistä, vaikka tavoitteeseen ei olisi päästy. Toisaalta toimialoilla on mahdollisuus kertoa tavoitteiden toteuttamisesta tarkemmin tekstissä.

Hallinto ja konserni -toimiala

Hallinto ja konserni -toimialan valtuustoon nähden sitovien tavoitteiden toteuma on alhainen.

Mistä johtuu, että tavoitteisiin ei ole päästy? Mitä tavoitteisiin pääsemiseksi on tehty? Riihimäelle sijoittuneiden yritysten lukumäärä on ainoa valopilkku. Tarkastuslautakunta toivoo, että sanallisesti olisi kerrottu, miksi tavoitteisiin ei muuten ole päästy. Selitysten puuttuessa on vaikea arvioida, johtuuko tavoitteisiin pääsemättömyys siitä, että ei ole tehty riittävästi vai onko tehty vääriä asioita.

Tietohallinto alkoi kilpailuttaa uutta perustietotekniikkapalveluiden toimittajaa vuoden 2025 jälkimmäisellä puoliskolla. Tarkastuslautakunnan kuulemisissaan saaman palautteen perusteella palvelutoimittajan vaihtoa on toimialoilla odotettu.

Teknologia ja innovaatiot -vastuualueen hankekokonaisuus on erittäin monipuolinen. DEFINE-verkoston puolustusalan edistämistoiminta sai kansallista ja kansainvälistäkin huomiota, ja vuonna 2025 viriteltiin yhteistyötä Pohjois-Atlantin puolustusliitto NATO:n kanssa. Vastuualueella oli kaupungin ainoa kiertotaloushanke yhden henkilön varassa, vaikka kiertotalous on yksi Riihimäen strategisista painopisteistä.

R *Tarkastuslautakunta painottaa, että kiertotalouden edistäminen on ollut Riihimäellä pitkäjänteistä työtä, ja siihen on syytä panostaa pitkäjänteisesti jatkossakin.*

Vakaan talouden ohjelman toteutumisen kohdalla on raportoitu henkilöstömuutoksista teknologia ja innovaatiot -vastuualueella. On totta, että henkilöstömuutoksista ja hankkeiden keskeyttämisestä voi syntyä säästöjä, mutta samaan aikaan syntyy kuva siitä, että säästötoimet eivät ole olleet suunnitelmallisia. Vastuualueen rahoituspohja perustuu käytännössä lähes kokonaan hankerahoitukseen. Tehtävien siirtäminen vastuualueelta toiselle resurssineen on osaoptimointia eikä todellista säästöä. Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, että hankerahoituksen saamiseksi tarvitaan aina paljon valmistelutyötä, ja jos hanke keskeytetään, sen luokitteluun säästökseen on enemmän määrittelystä johtuvaa kuin suunnitelmallista taloudenpitoa.

Tarkastuslautakunta pitää huomionarvoisena, että teknologia ja innovaatiot -vastuualueen hankkeiden yhteismäärä on ollut 1,5 miljoonaa euroa. Hankkeet ovat kaupungin elinvoiman kannalta tärkeitä, mutta hankkeiden tuloksista raportoidaan tilinpäätöskirjassa niukasti, jos ollenkaan. Hankkeiden loppuraporttien ja hankkeissa saatujen tulosten ja hyötyjen tuominen kuntalaisten ja päättäjien tietoon olisi tärkeää.

Uusi taloushallinnon tietojärjestelmä (toiminnanohjausjärjestelmä) on otettu positiivisesti vastaan. Toimiva talousjärjestelmä on myös kuntalaisten, seurojen ja yhdistysten näkökulmasta osa hyvää kuntalaiskokemusta.

Elinvoiman toimiala

Museot ja kulttuuri- ja tapahtumapalvelut

Elinvoiman toimialalla on arviointikertomuksen kirjoittamisen hetkellä edelleen käynnissä vuonna 2025 aloitettu toiminnallisuustarkastelu, jonka tuloksilta odotetaan paljon. Tarkastuslautakunta on kiinnittänyt vuoden 2024 arviointikertomuksessa huomiota kaupungin kulttuuripalveluiden järjestämiseen. Tarkastuslautakunta jää seuraamaan kulttuuri- ja tapahtumapalveluiden asemaa tulevaisuudessa, sillä kaupunginlaajuisesti olisi syytä vahvistaa kulttuurin johtamista elinvoiman, viihtyvyyden ja kaupunkilaisille saavutettavien kulttuuripalveluiden kannalta. Tarkastuslautakunnan tiedossa ei ole, onko kulttuurihyvinvointisuunnitelman 2024–2029 tavoitteita saavutettu.

Antonin taloon on vakiintunut vilkasta toimintaa, ja kaupunkilaiset ovat löytäneet sen hyvin. On hienoa, että kulttuuripalveluilla on omat tilat. Lisäksi Riksulan toiminta Antonin talossa on käynnistynyt hyvin.

Kaupungin taidemuseon ja kulttuurihistoriallisen museon yhdistäminen Riemu-museoiksi on onnistunut hyvin ja yhdistyneet voimavarat ovat näkyneet laadukkaana, monipuolisena ja asiakasystävällisenä museotoimintana. Riihimäen historiaa esittelevä perusnäyttely on toteutettu modernilla tekniikalla ja vaihtuvien aineistojen periaatteella, mutta sen saama fyysinen museotila on pienentynyt aikaisemmasta. Lasimuseo on edelleen päässyt kansainvälisesti esille, ja sen merkitys paikallisena kulttuurin jalokivenä on syytä ymmärtää. Loppuvuodesta

2025 tiedotettiin, että Suomen lasimuseo on ehdolla Vuoden museoksi 2026. Kesäkuussa 2025 järjestetty ensimmäinen lasibiennaali Finnish Glass Biennale oli merkittävä avaus ja edistää tarkastuslautakunnankin peräänkuuluttamaa lasikaupunkibrändin vahvistamista.

Kaupungin tulee koordinoita ja vahvistaa yhteistyötä rakennetun kulttuuriympäristön suojelussa ja hoidossa rakennusvalvonnan, kaavoituksen, museopalveluiden, teknisen toimialan tilakeskuksen sekä Kanta-Hämeen maakunnallisen vastuumuseon kesken. Näin strategian tavoitetta vaalia rikasta paikallishistoriaa voidaan edistää suunnitelmallisesti.

Ympäristönsuojelu, kaavoitus ja maankäyttö

Museinno-hanke siirrettiin teknologia ja innovaatiot -vastuualueelta elinvoiman toimialalle kesken vuoden. Tarkastuslautakunnan pohtii siirron mielekkyyttä, sillä elinvoiman toimialalla on tilinpäätöksen perusteella jo lähtökohtaisesti resurssipulaa. Hankekehittäminen tarvitsisi resursseja ja suunnitelmallisempaa otetta.

Ympäristönsuojelun ja kaavoituksen resurssit huolestuttavat tarkastuslautakuntaa. Toiminnan kehittämiseen ei ole mahdollisuutta. Sovittujen tavoitteiden saavuttamiseen vaikuttavat henkilöstön saatavuuden lisäksi myös poliittisen päätöksenteon ajoittainen ennakoimattomuus. Ympäristön tilan seurantaan on liian vähän resursseja. Lainsäädännön muuttuminen asettaa uusia vaatimuksia myös kaavoitukseen mm. ympäristönsuojeluvaatimuksien osalta. Olisi tärkeää, että jo aikaisessa vaiheessa havainnoidaan, missä eri vastuualueilla on tarvetta tehdä yhteistyötä.

Hämeen ELY-keskus on muistuttanut kaupunkia vuonna 2025 osoitteessa Tehtaankatu 13–15 sijaitsevan tontin maaperän ja pohjaveden lisätutkimustarpeesta. Tarkastuslautakunta kannustaa kaupunkia olemaan aktiivinen pilaantuneiden maiden aiheuttamien riskien hallinnassa.

Tilinpäätökseen viitaten muita kiinteistönomistajia on vaadittava hoitamaan vastuunsa siten, että haitta-ainepitoisuudet eivät pääse kasvamaan ja vaaranna esimerkiksi Herajoen vedenottamo.

Tarkastuslautakunta havaitsi arviointityössään, että Riihimäen hallintosääntöön ei ole tehty vesihuoltolain muutoksen edellyttämiä viranomaistehtävien määrittelyitä. Tilintarkastajan kanssa keskusteltuaan tarkastuslautakunta katsoi aiheelliseksi esittää asiaa koskevan

huomionsa jo tammikuussa kaupunginlakimiehelle, joka koordinoi hallintosäännön päivitystyötä. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että hallintosääntö päivitetään mahdollisimman pian, sillä kunnalle kuuluvista vesihuollon kehittämis- ja järjestämistehtävistä ei ole hallintosäännössä tällä hetkellä määräystä.

Kiinteistö- ja rakennusomaisuuden hallinnoinnissa olisi huolehdittava myös niiden rakennusten kunnosta, joita koskee suojelumääräyksiä, vaikka rakennukset olisivat tyhjiillään. Kulttuuriympäristö on osa kaupunkikuvaa, joka on nostettu strategiassakin esiin. Kaavoitus ei voi olla ainoa taho, joka ottaa kantaa rakennusten suojeluun. Riihimäeltä puuttuu kaupunkikuvaan liittyviä asioita käsittelevä toimielin tai neuvottelukunta, jollainen monessa muussa kaupungissa on.

Yhteistyö elinvoiman ja teknisen toimialan kanssa voisi hyötyä yhteisistä johtoryhmien tapaamisista. Henkilöstövaihdosten seurauksena sinänsä toimivat, mutta epäviralliset yhteiset toimintatavat eivät välttämättä jatku, ja hiljaisen tiedon käytettävyys heikkenee. Toimialojen välillä on risteäviä tehtäviä, joihin tarvitaan kummankin panosta.

Ympäristönsuojelun resursseista puuttuu luonnonsuojeluasiantuntijan tehtävä. Lisäksi ympäristönsuojelussa on jo pitkään toimittu sijaisjärjestelyillä, eikä ole saatu pysyvästi täyttää eläköitymisen seurauksena avoimeksi jäänyttä keskeistä virkaa, mikä on kuormittanut yksikön henkilöstöä ja haastanut yksikön toimintaa. Myös kaavoituksessa on pitkään ollut täyttämättä virkoja, mikä vaikuttaa yksikön mahdollisuuksiin toteuttaa sille asetettuja tavoitteita ja tehtäviä.

Työllisyyspalvelut ja Etelä-Hämeen työllisyysalue

Etelä-Hämeen työllisyysalueen (EHTA) käynnistymisen yhteydessä 1.1.2025 hallinto ja konserni -toimialalta siirtyi useita henkilöitä elinvoiman toimialalle. Työllisyysalueen oma henkilöstö lisäsi kaupungin henkilömäärää noin 50 henkilöllä. Kaupungin toimintatapoihin ja organisaatioon sopeutuminen on edelleen käynnissä, ja muutos valtion järjestelmistä kaupungin järjestelmiin koettiin isoksi. Osaltaan työllisyysalue vahvistaa seudullista yhteistyötä lähikuntien kesken.

Tiedolla johtamisen edellytys nykyaikana on toimivat tietojärjestelmät. Kaupungin omien työllisyyspalveluiden ja EHTA:n palveluiden erot ja mahdolliset päällekkäisyydet ovat

tarkastuslautakunnalle ja mahdollisesti myös muille poliittisille päättäjille epäselviä.

Tarkastuslautakunta pohtii, onko rajanveto selvä myöskään hyvinvointialueeseen nähden, jotta asiakkaita ei ohjata heidän tarpeitaan vastaamattomiin palveluihin.

EHTA saavutti asiakastytyväisyyskyselyssä tavoitteensa. Vakaan talouden ohjelma ei koskenut työllisyysaluetta vuonna 2025. Tämänhetkisessä työllisyystilanteessa olisi joka tapauksessa tärkeää saada palveluita tuotettua niin paljon kuin määrärahoja on niihin osoitettu. Kaupungin oma kierrätyskeskus on kävijämäärän ja tuloksen valossa kannattava toimintamalli.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kansainvälistä osaamista saadaan houkuteltua jäämään Riihimäelle, ja että kansainvälisyyttä edistetään muutoinkin, mm. torjumalla rasismia ja edistämällä maahanmuuttaneiden kotoutumista Riihimäelle. Kotoutumispalveluiden International House -palvelukokonaisuus on suunnattu kaikille maahanmuuttajille edistämään kotoutumista. Riihimäen väestönkasvu on tällä hetkellä maahanmuuton varassa.

Etelä-Hämeen ympäristöterveydenhuolto

Etelä-Hämeen ympäristöterveydenhuolto on yhdeksän kaupungin tai kunnan laajuinen organisaatio, jonka vastuukuntana Riihimäki on toiminut vuodesta 2023, kun hyvinvointialueuudistuksen yhteydessä ympäristöterveydenhuollon tehtävät jäivät kuntien järjestettäväksi. Tarkastuslautakunnan käsityksen mukaan organisaatio hakee edelleen muotoaan niin kuntienvälisessä yhteistyössä kuin elinvoiman toimialan osanakin. Riittämättömät resurssit johtivat siihen, että aluehallintovirasto huomautti lakisääteisten tehtävien laiminlyönnistä kirjeitse. Tarkastuslautakunta korostaa, että lakisääteiset tehtävät on saatava hoidettua, ja niitä varten on varattava vaikeassakin taloustilanteessa riittävästi resursseja.

Tekninen toimiala

Teknisen toimialan toimintatuotot ylittyivät ja toimiala pääsi hyvin tavoitteisiinsa. Lämmin talvi vaikutti merkittävästi kuluihin. Toiminnan järjestämisen tarkastelua on tehty myös teknisellä toimialalla, ja arviointikertomuksen kirjoittamisen aikaan tarkastelu on edelleen kesken.

Tekninen toimiala on muun muassa kehittänyt puistoja ja liikkumisen esteettömyyttä. Perhospuisto

R-liikenteen auto pysäkillä.

palkittiin vuonna 2025 Green Flag award -palkinnolla toistamiseen. R-liikenteen käyttäjämäärä on kasvanut, ja Riihimäen vammaisneuvosto myönsi R-liikenteelle kunniakirjan esteettömän ja saavutettavan Riihimäen edistämisestä. Liikkumisen turvallisuutta edistettiin sillä, että keskustan nopeusrajoitusten muutossuunnittelua käynnistettiin. Katujen kunnossapito sujuu myös hyvin. Tekninen toimiala on merkittävä nuorten kesätyöntekijöiden työllistäjä.

Riihimäellä on paljon kaupungin omistamia kiinteistöjä, joissa on korjausvelkaa. Ennakoimattomat korjaustarpeet aiheuttivat vuonna 2025 merkittäviä kustannuksia ja yllättävinä myös haittaa toiminnalle. Rakennusten ennakoimattomista korjauksista seurasi merkittäviä määrärahaylityksiä, ja suurin yksittäinen korjauskohde oli Urheilutalon kattorakenteiden vaurioiden korjaustyö. Urheilutalo on osin poissa käytöstä edelleen.

Uimahallin peruskorjaus valmistui alkuvuodesta 2025. Vaadittavat korjaukset ja neuvottelut niihin liittyvistä vastuista jatkuivat koko vuoden. Budjetti ei pitänyt, sopimuksissa oli epäselvyyttä ja henkilöstössä vaihtuvuutta. Uimahallihanke myös kesti pitempään kuin oli ajateltu. Käyttäjäpalaute uimahallin toimivuudesta on kuitenkin ollut myönteistä ja kävijätavoitteet ylitettiin.

Kaupungin omaisuuden kehittämiseen ja miljoonahankkeiden läpivientiin varattavat henkilöresurssit ovat ohuet, ja monivuotisten projektien kokonaishallinta on vaillinaista.

Projektijohtamiseen pitäisi tarvittaessa hankkia myös ulkopuolisia asiantuntijoita, jotta uimahallin peruskorjauksen kaltaiset monivuotiset, erikoisosaamista vaativat hankkeet saadaan vietyä hyvin läpi.

R *Tarkastuslautakunta toteaa, että niin kutsuttujen sote-kiinteistöjen vuokraustoiminta olisi pitänyt vuoden 2026 alusta alkaen yhtiöittää, mutta valmistelua ei saatu vuoden 2025 aikana päätökseen.*

Tarkastuslautakunta huomauttaa, että yhtiöittämisratkaisu on saatava aikaan pikimmiten, sillä lakia on noudatettava.

Kaupungin valmiusharjoittelu on organisoitu teknisen toimialan vastuualueelle.

Tarkastuslautakunta pitää nykyisessä tilanteessa hyvin tärkeänä, että varautumista harjoitellaan yhteistyössä alueellisten toimijoiden kanssa, mutta on oleellista harjoitella myös kaupungin henkilöstön kesken. Teknisellä toimialalla on tunnistettu, että hyvinvointialueen kanssa tehtävässä yhteistyössä on syytä olla tarkkana rooleista ja vastuista. Varautumiseen liittyvä yhteistyö hyvinvointialueen kanssa on tärkeää saada kuntoon.

Tarkastuslautakunta painottaa, että palveluverkkosuunnitelma on tärkeässä roolissa pitkän tähtäimen suunnittelussa ja pohjana tarkemmalle toimitilaohjelmalle. Jos palveluverkkosuunnitelma elää jatkuvasti, ei toimitilaohjelmaa saada ajan tasalle. Palveluverkkosuunnitelman epävarmuus aiheuttaa myös ylimääräistä työtä ja vaikeuttaa tekemisen suunnittelua teknisellä toimialalla. Liikuntatilojen osalta nousi huoli tilojen riittävydestä, erityisesti muutoin kuin koulujen tarpeisiin. TOI-tilojen hankesuunnitelma on hyväksytty ja rakennussuunnittelu on käynnistynyt, mitä tarkastuslautakunta pitää erittäin hyvänä. Matkakeskuksen henkilöstötilojen muutostyöt on aloitettu. Hirsimäen urheilukentän (Sakonkentän) perusparannus valmistui. Peltosaaren uuden puistokokonaisuuden yleissuunnitelma valmistui ja eteni rakentamissuunnitteluun.

Sivistyksen ja hyvinvoinnin toimiala

Tilinpäätöksen perusteella valtuustoon nähden sitovat tavoitteet ovat toteutuneet melko heikosti. Myös taulukko, jossa on näiden sitovien tavoitteiden saavuttamista kuvattu, on epäselvä ja vaikeasti luettava. Tarkastuslautakunta toivoo, että sanallisesti olisi kerrottu, miksi tavoitteisiin ei ole päästy.

Selostuksen puuttuessa on vaikea arvioida, johtuuko tavoitteisiin pääsemättömyys siitä, että ei ole tehty riittävästi vai onko tehty vääriä asioita.

Oppimisen tuen uudistuksen toteutus on vasta alkuvaiheessa, ja tarkastuslautakunta arvioinee tätä aihetta myös jatkossa. Sivistyksen ja hyvinvoinnin toimialalla on kehitetty uusia toimintatapoja, kuten lupa lukea -toimintamalli.

R *Tarkastuslautakunta toivoo, että koulujen henkilökuntaa, lapsia, nuoria ja heidän perheitään kuultaisiin oppimisen tuen toimintamallin muutoksen vaikutuksista ja siitä, saavatko lapset ja nuoret tarvittaessa aiempaa paremmin tukea.*

Toimintaympäristön muutokset, kuten lapsimäärän vähentyminen ja oppimisen tuen uudistus, edellyttävät sivistyksen ja hyvinvoinnin toimialalta muutos- ja sopeutumiskykyä. Toimialalle on palkattu uutta hallintohenkilökuntaa, ja siten on voitu kehittää talous- ja muun hallinnon toimintatapoja. Positiivista on myös se, että henkilöstön työssä jaksaminen on parantunut. Varhaiskasvatuksessa on kehitetty tiedolla johtamista, minkä avulla jo vuonna 2025 saatiin aikaan säästöjä.

Yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa on kehitettävää. Kaupungin on tärkeää pitää kiinni vastuista ja rooleista suhteessa hyvinvointialueeseen, jotta hyvinvointialueelle kuuluvia tehtäviä ei siirtyisi kaupungin järjestettäväksi. Esimerkiksi lääkehoitosuunnitelmien tekeminen ei kuulu kaupungille, vaan edellyttää yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa.

R *Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kunta ei ota vastuulleen hyvinvointialueelle kuuluvia tehtäviä.*

Kiusaamisen ehkäisemisen Reilu Riksu -toimintamalli on otettu käyttöön, mutta se ei ole tuonut vielä toivottua tulosta kiusaamisen vähentämiseen. Hyvinvointikertomuksen perusteella myös muun muassa kouluruokailuun osallistumisessa ja kouluviihtyvyydessä on tapahtunut heikentymistä. Tarkastuslautakunta pohtii, onko riittävästi selvitetty, miksi tulokset ovat heikentyneet. Onko jo kartoitettu vaikuttavia keinoja tilanteen parantamiseksi?

Vesihuoltoliikelaitoksen ja strategisesti merkittävien konserniyhtiöiden arviointi

RIIHIMÄEN VESI **Riihimäen Vesi**

Liikelaitoksen tulos on hyvällä tasolla ja vaikuttaa siltä, että liikelaitosta on hoidettu hyvin.

Putkistojen saneerausta on jatkettu kohtuullisessa määrin. Varautumista kriisitilanteisiin on tehty erilaisilla toimenpiteillä, vaikka ei toistaiseksi ole tehty havaintoja kyberhyökkäyksistä tai muusta vaarallisesta toiminnasta.

Veden jakelu ja tuotanto oli vakaata. Vakavien vuotojen määrä oli suhteellisen maltillinen.

Etäluettavien mittarien määrä ja käyttöönotto kasvoi. Liikelaitoksen kehittäminen (investoinnit) näyttää vakaalta ja suunnitelmalliselta. Investoinnit jatkuvat vähintään kahden edellisen vuoden tasolla myös tulevina vuosina. Suunnitelmissa on irtautua ostokaasusta ja siirtyä biokaasun käyttöön, mikä edistää Riihimäen hiilineutraaliustavoitetta. Lämmöntalteenottoa on tarkoitus kehittää, mikä parantaa energiatehokkuutta.

Tarkastuslautakunta pohtii silti, onko investointien taso riittävä, kun korjausvelkaa on paljon, infra ikääntyy, riskit kasvavat ja samalla pitää varautua uusiin vaatimuksiin. Tarkastuslautakunta huomauttaa, että investointitarve on merkittävä ja riskit kasvavat, jos investointitaso ei nouse.

Alueellinen yhteistyö on tiivistynyt. Hausjärven vesilaitoksen käyttö- ja kunnossapitotehtävät siirtyivät kolmen vuoden määräajaksi Riihimäen veden operoinnin piiriin. Kolme asentajaa Hausjärven vesilaitokselta siirtyi ko. ajaksi Riihimäen Veden palvelukseen. Vuonna 2026 neuvottelut yhteistyön syventämisestä jatkuvat. Neuvotteluiden tulos näyttää suuntaa kehityksen suuntaa pidemmällä aikajaksolla.

Jatkossa pitää varautua EU:n jätevesidirektiivin päivitykseen ja soveltamiseen. Direktiivin päivitys tulee tiukentamaan ravinteiden poiston vaatimuksia, mikä lisää investointitarpeita ja kustannuspaineita. Päivitetty direktiivi tuo myös vaatimuksen mikroepäpuhtauksien poistosta, mikä vaatii teknologisia päivityksiä puhdistamolla. Direktiivi edellyttää myös energianeutraaliuden edistämistä jätevedenpuhdistamolla, mikä aiheuttaa muutostarpeita.

Riihimäen Veden näkökulmasta yhteishankkeet kaupungin kanssa ovat haastavia aikataulullisesti, koska kaupungin investoinneista päätetään vasta loppuvuodesta, jolloin kilpailutukselle jää vain vähän aikaa. Riihimäen Veden näkökulmasta olisi hyvä päästä ylivuotiseen suunnitteluun, jotta yhteisurakoita voidaan tehdä tehokkaammin ajallisesti ja taloudellisesti. Kaavoituksen ja vesihuollon suunnittelun yhteensovittamista olisi myös hyvä kehittää.

Tarkastuslautakunta toistaa aiemmassa arviointikertomuksessaan esittämänsä ihmetyksen siitä, miksi Riihimäen Vesi ei ole mukana kaupungin johtoryhmässä, kun Vesi on kuitenkin strategisesti erittäin tärkeä toiminto. Tämä voisi kehittää myös tiedonkulkua kaupungin ja Riihimäen Veden välillä.

Riihimäen Veden on tärkeää huolehtia henkilöstön osaamisesta ja osaavan henkilökunnan saamisesta.

Jäteveden puhdistamolla oli ongelmia loppuvuonna, kun prosessiin joutui myrkyllistä ainetta. Päästölähdettä ei saatu selville.

Tarkastuslautakunta on havainnut, että hulevesiin liittyvissä vastuissa ja rooleissa Riihimäen Veden ja kaupungin välillä on kehitettävää ja selkiytettävää. Ilmastonmuutoksen myötä hulevesien määrän vaihtelu tulee lisääntymään, ja siksi on tärkeää hyvissä ajoin selkiyttää vastuita ja varmistaa, että linjaukset ja vastuunjaot ohjaavat hulevesien viivyttämiseen, imeyttämiseen ja käsittelyyn ensisijaisesti syntypaikalla. Tarkastuslautakunta esittää pohdittavaksi, olisiko kokonaisuuden kannalta parempi, jos kaupungilla olisi kokonaisvastuu hulevesistä, kun hulevesien hallinta lähtee kaavoituksesta ja maankäytön suunnittelusta.

**BUSINESS
RIIHIMÄKI**

Riihimäen Tilat ja Kehitys Oy
(Business Riihimäki)

Yrityksen tunnusluvut (esimerkiksi liikevoitto ja omavaraisuusaste) ovat hyvällä tasolla.

Tarkastuslautakunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että valtuustokauden tavoitteista yksikään ei ole toteutunut kokonaan, eikä etenemistä kohti tavoitteita tai syitä tavoitteiden saavuttamatta jäämiseen ole kuvattu laajemmin.

Tarkastuslautakunnasta vaikuttaa siltä, että kaupunkikonsernissa niin virkajohdossa kuin luottamushenkilöissä on aitoa innostusta yritysmuotoisen kaupunkikuvan kehittämiseen. Vaikka tilojen käyttöaste kokonaisuutena on tilinpäätöksen mukaan hyvä (92,84 %), siihen tulee edelleen kiinnittää huomiota.

Tarkastuslautakunta miettii, että yhteistyö ja tehtävänjako RTOY:n ja kaupungin toimijoiden välillä vaatii selkiyttämistä. Elinvoiman uusi organisaatio ja johtaminen suhteessa RTOY:öön on vielä muotoutumassa. Uusia yhteistyön tapoja ja rakenteita luodaan, esimerkkinä yhteisessä käytössä oleva myyntikatalogi, jotta on selkeämpää mitä yrityksille voidaan tarjota.

**RIIHIMÄEN
KOTIKULMA**

Riihimäen Kotikulma Oy

Korjausvelkaa yhtiöllä on noin 20 miljoonaa. Nyt on tehty pitkän tähtäimen korjaussuunnitelma, jotta saadaan pidettyä asunnot asuttavassa kunnossa. Lisäksi on tunnistettu niitä kohteita, joista tullaan pidemmällä aikavälillä luopumaan, ja joissa ei siksi ole järkevää tehdä isompia korjauksia. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kaikissa rakennuksissa, joissa edelleen asutaan, tehdään välttämättömät huollot ja pakolliset pienet korjaukset, vaikka rakennuksista oltaisiinkin jollain aikavälillä luopumassa.

Kotikulmassa on kehitetty vuoden 2025 aikana johtamista ja hallintoa hyvään suuntaan. Myös yhteydenpitoa konsernijohdon ja yhtiön välillä on parannettu. Huonon hallinnon hyväksyminen on myös korruptiota, ja Kotikulman osoittama määrätietoisuus hallinnon parantamisessa on kiitettävää. Tarkastuslautakunta pohtii, olisiko Kotikulman hallituksessa syytä olla mukana myös hallitusammattilaisia.

Kaukolämmön toiminta vaikuttaa tunnuslukujen valossa tehokkaalta, ja asetettuihin tavoitteisiin on päästy. Yhteistyö kaupungin ja Kaukolämmön välillä erityisesti uusiin kehittämishankkeisiin liittyen voisi hyötyä tiiviimmästä yhteydenpidosta ja tiedonvaihdesta.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota Kaukolämmön organisaation jatkuvuussuunnitteluun. Organisaatio on pieni, ja paljon osaamista ja tietoa on yhden tai kahden henkilön varassa.

Kaukolämpö on keskeisessä roolissa Riihimäen hiilineutraaliustavoitteen kannalta, ja siksi tarkastuslautakunta toivoo, että päästöjen vähentämiseen ja muutoinkin ympäristöpolitiikan tavoitteiden edistämiseen kiinnitetään huomiota. Riihimäen kaukolämmön tuotanto perustuu hyvin yksipuolisesti jätteenpolttoon, mikä voi aiheuttaa riskejä, jos sääntely-ympäristössä tapahtuu muutoksia.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, että vaikka Kaukolämpö on merkittävä ilmastotavoitteen saavuttamisen kannalta, ei omistajaohjauksessa ole lainkaan asetettu tavoitteita päästövähennyksille tai esimerkiksi energiatehokkuuden parantamiselle. Päästöjen vähentämiseen ja lämmön lähteisiin on tärkeää kiinnittää huomiota myös siksi, että sääntely-ympäristö voi jatkossa muuttua merkittävästikin, mikäli esimerkiksi jätteenpolton päästökauppa toteutuu. Tästä voi aiheutua myös taloudellisia riskejä. Toistaiseksi on käytössä vielä fossiilista varavoimaa, mutta siitä on tavoitteena luopua. Fossiilisesta varavoimasta olisi tärkeää päästä eroon paitsi ilmastotavoitteen, myös huoltovarmuuden näkökulmasta.

Konsernivalvonta ja omistajaohjaus

On hyvä, että konserniohjausta on lähdetty kehittämään. Tarkastuslautakunta tulkitsee, että se on ollut jokseenkin heikommalla tolalla aikaisemmin. Konserniohjeen noudattamisen osalta on havaittu puutteita, ja nyt siihen on tärkeää kiinnittää enemmän huomiota. Erityisesti Kotikulmassa on tehty paljon työtä oman toiminnan kehittämiseksi, mihin tarkastuslautakunta on tyytyväinen, ja kaupungin puolelta on kehitetty omistajan ohjeistusta. Jatkossakin on tärkeää puuttua ajoissa siihen, jos konserniohjeistusta ei noudateta.

Tarkastuslautakunta pohtii, onko kaupunki panostanut riittävästi konsernivalvontaan. Korruption tunnistamiseen ja torjuntaan on edelleen hyvä kiinnittää huomiota konsernin laajuisesti. Konserniohjausta voisi helpottaa edistämällä yhtenäistä riskikartoitusmallia, talouden mittareita ja yhtiöiden kesken yhdenmukaista, riittävän tiheää väliraportointia.

Lisätiedot

Hallinto ja konserni -toimiala

+358 40 353 4905

kirjaamo@riihimaki.fi

www.riihimaki.fi

RIIHIMÄKI